

Rohkeasti luontoon

Vinkkilista erilaisten retkeilijöiden huomiointiin retkeilyrakenteiden suunnittelussa

METSÄHALLITUS

Päivitettävä listaus,
päivitetty marraskuu 2016

- 1) Noin miljoona suomalaista tarvitsee liikunnan soveltamista joko jatkuvasti tai tilapäisesti vamman tai sairauden takia. Sairaus tai vamma ei ole este luonnossa liikkumiselle, mutta luontoretken mahdollistamiseen tarvitaan esteettömiä ja matalan kynnyksen palveluita. Esteettömyys ja helppokulkuisuus hyödyttävät kaikkia.
- 2) Hyväksy erilaiset mahdollisuudet eri kohteilla. Asiakkaatkaan eivät oleta, että jokainen kohde on samanlainen. Luonto asettaa retkeilypalveluiden suunnittelulle omat haasteensa, mutta luonnon asettamiin luonnollisiin rajoihin sopeutuminen, monipuolisuus ja erilaiset elämykset eri kohteilla ovat luonnossa liikkumisen suola.
- 3) Toimivat ja huolella suunnitellut rakenteet ovat tärkeä osa retken mahdollistamista ja onnistumista. Vältä kuitenkin yllirakentamista. Retkeilijät tulevat ihailemaan kohteelle luontoa, eivät rakenteita tai maisemassa olevia ylimääräisiä tauluja. Huomioi esteettömän reitin tai palvelun rakentamisessa suosituksia. Suosituksia löydät esimerkiksi osoitteista www.esteeton.fi, <http://www.esteeton.fi/portal/fi/liikkuminen/luontoliikunta/>, <https://www.suomenlatu.fi/vaikuta/ulkoiluolosuhteet/ohjeita-ulkoilu-paikkojen-rakentamiseen/reittiluokitus.html>,
- 4) Mutta älä lannistu, vaikka et pystyisi noudattamaan joka paikassa esteettömyyden suosituksia. Kerro kuitenkin avoimesti etukäteistiedossa reittien haasteellisista kohdista; sivuttaisista kaltevuuksista, jyrkistä kohdista reiteillä yms. Muista että monet apuvälineellä liikkuvatkin hakevat reitiltä haastavuutta. Apuvälineet myös kehittyvät jatkuvasti. Rehellisen etukäteistiedon tiedon avulla asiakas voi itse arvioida reitin tai palvelun soveltuvuuden itselleen ja kysyä tarvittaessa lisätietoa asiakaspalvelusta.
- 5) Se mikä on toiselle este, voi olla toiselle vain hidaste. Huomioitahan, että hyvin viitoitettu ja merkattu reitti voi olla jollekin parhaiten soveltuva reitti. Moni vamma tai sairaus ei näy päällepäin ja esteettömyyden ja saavutettavuuden kokeminen on yksilöllistä.
- 6) Muista että kohteita voi saavuttaa myös vesiteitse. Hienolle kohteelle voi olla esteetön pääsy melomalla ja veneilemällä. Rantautumispaikkojen ja niiden lähellä olevien palveluiden (WC, tulentekopaikka) esteettömyyteen kannattaakin sopivilla kohteilla kiinnittää huomiota.
- 7) Reittien nimeämiseen kannattaa panostaa. Nimi tulisi olla paikallisillekin tunnistettava. Mukavasti nimetty reitti houkuttelee liikkumaan. Esimerkiksi esteettömänkään reitin ei tarvitse olla nimetty pelkääjän esteettömäksi reitiksi.
- 8) Huumoria saa olla! Hauskasti kuvitetut taulut siivittävät kivaan retkifilikseen, luonnossa liikkumisen ei tarvitse olla vakavaa.

Rohkeasti luontoon

Vinkkilista erilaisten retkeilijöiden huomiointiin retkeilyrakenteiden suunnittelussa

METSÄHALLITUS

- 9) Aistimukset ovat tärkeä osa luonnon ja hyvinvoinnin kokemista. Aistimusten huomiointiin tulisi kiinnittää yhä enemmän huomiota palveluiden suunnittelussa; miltä maisema näyttää, millaisia värejä reitin varrella on? Millainen on reitin äänimaailma ja millaisia tuoksua luonnossa liikkuja voi reitin varrella aistia? Jos haluat maksimoida luontokokemuksen, rakenna polulta lyhyt kierto varvikkoon tai suojaisaan hiljentymisspaikkaan ja tarkkaile vaikkapa mustikoiden kypsymistä – vaikka mustikkaan ei enää pääsisi, on silti kiva tietää missä vaiheessa marjojen kypsyminen on.
- 10) Pyöristä muotoja. Esimerkiksi lankkupolkujen risteykset kannattaa pyöristää, jolloin apuvälineellä kulkeminen helpottuu. Huomioi sujuva liikkuminen ja pyörätuolin kohdalla kääntösäde. Jos olet epävarma kääntösäteen toimivuudesta, havainnollista se rakenteiden piirustuksiin tai mittaille maastossa. Kiinnitä huomiota myös kynnyksiin. Puurakenteiden lisäksi kivituhka on hyvää materiaalia esteettömään rakentamiseen.
- 11) Esteettömillä ja helppokulkuisilla reiteillä määrävälein sijoitettujen levähdyspenkkien tarve korostuu. Rakenna esteettömän reitin varrelle tarpeeksi korkeita eri korkuisia levähdyspenkkejä määrävälein. Kerro penkkien välisestä matkasta etukäteistiedossa.
- 12) Kaiteita kannattaa jyrkissä kohdissa rakentaa polun molemmille puolille. Korkeampaa kaidetta vasten voi levähdyspaikalla nojata ja levätä. Kaiteet on hyvä olla molemmin puolin myös esim. WC:hen tai rakennukseen kuljettaessa.
- 13) Esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen hyödyttää kaikkia; lastenvaunujen kanssa liikkuvia, ikääntyneitä, päiväkotiryhmiä jne. Esteettömyyden ja saavutettavuuden sekä helppokulkuisuuden huomioiminen hyvällä suunnittelulla on varsin kustannustehokasta.
- 14) Hyödynnä maastoa reittien suunnittelussa luonnollisesti. Helppoja reittejä kannattaa rakentaa tasaisille kankaille ja välttää sään runteleimia kohtia, kuten tulvapaikkoja mahdollisuuksien mukaan. Panosta kuitenkin myös elämyksellisyyteen, esimerkiksi veden äärelle pääsy on hieno kokemus. Erilaiset retkeilijät huomioiva rakentaminen ei välttämättä tarkoita erityispalveluita erityisliikkuville vaan luontevasti erilaisille kulkijoille sopivia ratkaisuja.
- 15) Esteettömällä reitillä tärkeää on reitin lisäksi toimiva esteetön WCja kaikille saavutettava tulentekopaikka. Suunnittele esteettömät ja helppokulkuiset matalan kynnyksen reitit siten, että ne ovat luonteva osa muitakin reittejä. Tällöin samassa porukassa eri tavalla liikkuvat liikkuvat voivat kiertää retken aikana omille voimille sopivia reittejä, mutta kokoontua silti saman nuotion ääreen syömään yhdessä eväitä!

Rohkeasti luontoon

Vinkkilista erilaisten retkeilijöiden huomiointiin retkeilyrakenteiden suunnittelussa

METSÄHALLITUS

- 16) Esteettömyys ei ole hyvän tai pahan mielen asia. Julkiset palvelut ovat avainasemassa yhdenvertaisuuden toteutumisessa. Luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutusten mahdollistamisella ja liikkumisolosuhteiden luomisella on vaikutusta suomalaisten terveyteen ja hyvinvointiin.
- 17) Luontokohteen ei tulisi olla ainoastaan fyysiset puitteet, vaan se tulisi nähdä vahvasti myös sosiaalisena ympäristönä ja toiminnallisena kokonaisuutena. Tärkeää on mahdollisuus olla yhdessä oman perheen, kaveriporukan tai muun yhteisön kanssa.
- 18) Muista, että asiakas ei liiku luonnossa arvioidakseen kohdetta ja etsiäkseen vikoja. Monet liikkujat ovat tyytyväisiä perusasioihin ja äärettömän iloisia, että pääsevät luontoon.
- 19) Muista että täydellistä kohdetta ei ole olemassa. Kartoita mahdollisuudet, etsi sopivimmat ratkaisut ja toimi niiden mukaisesti.
- 20) Varmista, että kehitettävästä luontoliikuntakohteesta on olevassa ennakkotietoa verkkopalveluissa. Jos kohteesta ei ole tietoa eikä sitä tunneta, ei kohdetta ole käytännössä olemassa.
- 21) Luota itseesi ja arvosta omaa työtäsi! Metsähallituksen esteettömistä ja matalan kynnyksen palveluista on saatu paljon positiivista palautetta.
- 22) Osallista suunnitteluun ja arviointiin aitoja asiakkaita! Osallistaminen voi kuulostaa työläältä, mutta yhteiseen suunnitteluun käytetty aika maksaa itsensä varmasti takaisin ja tuloksena on toimiva ja yhdessä toteutettu retkikohde. Yhdessä asiakkaiden kanssa suunniteltu ja arvioitu kohde helpottaa myös kohteesta viestimistä. Maastokatselmuksia kannattaa hyödyntää hankkeiden käynnistys- ja suunnitteluvaiheessa, mutta myös jälkiarvioinnissa. Huomio osallistaminen rakennushankkeen budjetissa. Valitse osallistettava joukko kohteen käytön ja suunnitellun kohderyhmän mukaan. Osallistaminen tuo kohteelle myös tunnettuutta ja samalla luodaan paikallisia verkostoja. Liikunta-, kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen kokemuskouluttajia voit kartoittaa palvelusta www.kokemuskoulutus.fi. Voit osallistua arviointiin myös muita paikallisia kontakteja ja verkostoja.
- 23) Voit pyytää esteettömän palvelun arviointiin myös esteettömyyskartoittajan arvioimaan palvelua ja mahdollisia muutostarpeita. Esteettömyyskartoittajien yhteystietoja löydät osoitteesta http://www.esteeton.fi/portal/fi/eske/rakennetun_ympariston_esteettomyyskartoittajat/esteettomyyskartoittajat/

Rohkeasti luontoon -hanke sai rahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisesta kehittämisavustuksesta. Hanketta toteutti Metsähallituksen luontopalvelut yhteistyössä Soveltava Liikunta Soveli ry:n kanssa. Lisätietoja hankkeesta löytyy sivuilta www.metsa.fi/rohkeastiluontoon.

